

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Zrównoważone style życia - ujęcie teoretyczne

Author: Katarzyna Ponikowska

Citation style: Ponikowska Katarzyna. (2016). Zrównoważone style życia - ujęcie teoretyczne. W: J. Klimczak, K. Ponikowska (red.), "Style życia w perspektywie zrównoważonego rozwoju" (S. 17-26). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Katarzyna Ponikowska

Uniwersytet Śląski

Zrównoważone style życia – ujęcie teoretyczne

Abstract: In a globalized world a chosen, by an individual or a group, lifestyle does not make a constant element of existence, but just an option, that might be picked on the basis of social situation, historical moment or geographical placement. Depending on the fact how deep it is rooted in a recognised value system it may form a less or more permanent shape of everyday life. This rule refers also to lifestyles defined as sustainable or ecological ones. The process of their creation is linked to a deeper reflection on what we buy, how we consume and how we organize our everyday activities. It also depends on a social and cultural capital of groups and individuals. In their analysis, a reflection on dependence between social and class location of people and a quality of natural environment they live in appears. A lifestyle, among others, includes such dimensions of everyday life as: level and character of consumption, ways of spending free time, character of social contacts or activities connected with health care and wellness. In the following text chosen aspects of the above are discussed.

Key words: lifestyle, consumption, quality of life

Styl życia – definicja pojęcia

Pojęcie „styl życia” wielokrotnie definiowali rozmaici autorzy, jednakże sposoby jego określenia nie odbiegają od siebie znacząco. Andrzej Tyszka zwraca uwagę na kulturowo uwarunkowane sposoby bytowania: wzory życia, motywy postępowania, hierarchie wartości, dyrektywy i środki ich realizacji, czyli na elementy świadomości wraz z tkwiącymi w codziennym procesie życiowym przesłankami egzystencji. Na styl życia składa się więc – w tym rozumieniu – splot czynników subiektywnych i obiektywnych:

obiektywne – w tym na pierwszym miejscu ekonomiczne determinanty – łączą się ze świadomym, z subiektywnym dążeniem. Styl życia wyraża równowagę między aspiracjami, świadomością potrzeb, upodobaniami i możliwością ich zaspokojenia, pomiędzy uznaną i pożądaną oraz możliwą do ziszczenia sumą wartości (TYSZKA, 1971: 104–105).

Również Andrzej Siciński proponuje, aby określenie „styl życia” rozumieć jako zakres i formy codziennych zachowań jednostek lub grup, specyficznych dla ich usytuowania społecznego, manifestujących położenie społeczne oraz postrzeganych jako charakterystyczne dla tego położenia, a dzięki temu umożliwiające szeroko rozumianą społeczną lokalizację innych ludzi (SICIŃSKI, 1976: 15). „Styl życia jest bowiem określeniem, które odnosić można zarówno do zbiorowości społecznych, jak i jednostek. Oznacza ono zespół codziennych zachowań specyficzny dla danej zbiorowości lub jednostki, inaczej mówiąc: charakterystyczny sposób bycia odróżniający daną zbiorowość lub jednostkę od innych. Na całość, jaką stanowi styl życia, składają się przy tym: zachowania ludzi zróżnicowane co do zakresu i formy, a właściwie: ciągi tych zachowań nakierowane na określone cele, ich motywacje, przypisywane znaczenia i wartości, a także pewne funkcje rzeczy będących bądź rezultatami, bądź celami, bądź instrumentami owych zachowań” (SICIŃSKI, 2002: 235).

Ujęcie Pierra Bourdieu zawiera także wymiar położenia społecznego, klasowego, które determinuje wybory związane z prowadzeniem określonego stylu życia. Jego zdaniem, „podział na klasy przeprowadzany przez naukę prowadzi do wspólnego źródła podlegających klasyfikacji praktyk, jakie wytwarzają aktorzy, i sądów klasyfikujących, które wypowiadają oni o praktykach innych ludzi lub o własnych praktykach: habitus stanowi w istocie zarówno zasadę generującą praktyki dające się obiektywnie klasyfikować, jak i system klasyfikowania tych praktyk. To w relacji między dwiema zdolnościami, określającymi habitus – zdolnością produkowania praktyk oraz dzieł dających się klasyfikować a zdolnością rozróżniania oraz oceniania owych praktyk i wytworów (gust) – ustanawia się społeczny świat przedstawiony, to znaczy przestrzeń stylów życia” (BOURDIEU, 2005: 215–216).

Widzimy zatem, iż podstawowymi elementami definicyjnymi opisywanego pojęcia są wskazywane prawie przez wszystkich wymienionych autorów związki pomiędzy pozycją ekonomiczną i możliwością wyboru określonego stylu życia oraz znaczenie wpływających na te wybory systemów aksjonormatywnych uznawanych przez jednostki bądź grupy. Barbara Fattyga proponuje właśnie, by styl zdefiniować jako kulturowo uwarunkowany sposób realizacji potrzeb, nawyków i norm. Regulują go bowiem układy wartości, wyrażane na poziomie empirycznym przez wzory, a na poziomie teoretycznym – przez wzorce stylu, które przyjęły jednostki i grupy. Podstawowy, dominujący dla danego stylu układ wzorców tworzy zasadę stylu.

Umożliwia ona odczuwanie jej realizatorom swojego życia jako względnie spójnego i względnie sensownego, badaczom zaś pozwala na typologizację stylów. Oczywiście jest, iż podmioty społeczne, jednostki i grupy, realizujące poszczególne style życia reprezentują określone segmenty struktury społecznej, a więc także określone cechy statusowe. To zaś wpływa na procesy aksjosemiotyczne w całościowo rozumianym stylu życia. Z reguły bowiem nad obiektywnymi cechami położenia społecznego, szczególnie w rozwarstwiających się lub rozwarstwionych społeczeństwach, nadbudowują się dodatkowe siatki wartości i znaczeń (FATYGA, 2009: 150–151).

Zrównoważony a ekologiczny styl życia

Zrównoważony styl życia będzie tu rozumiany jako ten, w którym jednostka, biorąc pod uwagę aspekty społeczne, gospodarcze oraz środowiskowe, w swoim codziennym bytowaniu stara się je równoważyć z procesem zaspokajania własnych potrzeb z uwzględnieniem dobrostanu przyszłych pokoleń. Pojęcie zrównoważonego stylu życia bywa czasami stosowane wymiennie z kategorią ekologicznego stylu życia. Biorąc pod uwagę, że ten wymiar, obok społecznego i gospodarczego, stanowi jeden z konstytutywnych elementów zrównoważonego rozwoju, można uznać takie użycie za uzasadnione. Jako ekologiczny będziemy tu rozumieć taki styl życia, który w sposób bardziej lub mniej bezpośredni dotyczy relacji pomiędzy organizmem (ludzkim) a otaczającym go środowiskiem (przyrodniczym). Można w tym miejscu przywołać także ideę zbalansowanego stylu życia, czyli takiego, który zapewnia harmonię i stabilizację, pozwalające doświadczyć człowiekowi wyższych poziomów zdrowia i szczęścia (www.beingwelllifestyles.com [dostęp: 10.12.2014]).

Zrównoważony czy ekologiczny style życia niejednokrotnie bywają wiązane z prowadzeniem zdrowego trybu życia. Chociaż nie są one tożsame, z pewnością dzielą wspólne elementy i założenia. Według Światowej Organizacji Zdrowia WHO, 13 milionów zgonów rocznie i blisko jedna czwarta wszystkich chorób na świecie, w tym 33 procent chorób wśród dzieci poniżej piątego roku życia, powodowane są przyczynami środowiskowymi, których można było uniknąć lub im zapobiec. Przyjmując odpowiednie nawyki, jednostki mogą chronić siebie i innych przed efektami takich poważnych schorzeń, jak astma, choroby płuc czy układu krążenia lub udary wywoływane wpływem niezdrowego środowiska (www.who.int/en/ [dostęp: 9.12.2014]).

Kreowanie zrównoważonych stylów życia oznacza przewartościowanie sposobów życia, ponowną refleksję nad sposobami dokonywania zakupów,

nad tym, co konsumujemy i jak organizujemy nasze codzienne życie. W tego typu stylach życia chodzi o transformację społeczeństw oraz życie w harmonii ze środowiskiem naturalnym. Wszelkie ludzkie wybory i działania, zarówno prywatne, jak i zawodowe – zużycie energii, transport, żywność, odpady czy komunikacja – mają znaczenie dla przyjmowanych przez nie form (www.unep.org [dostęp: 9.12.2014]).

Zgodnie z założeniami Programu Środowiskowego Organizacji Narodów Zjednoczonych (UNEP – United Nations Environment Programme), ażeby zrównoważone style życia stały się częścią naszych kultur i społeczeństw, a zarazem naszej codzienności, muszą one stać się podmiotem działań na wszystkich szczeblach w systemach i instytucjach społecznych oraz technologicznych. W skład tych systemów wchodzi: wydajna infrastruktura, usługi oraz towary, takie jak system komunikacyjny, oraz indywidualne wybory i działania, które pomagają w redukcji zużycia zasobów naturalnych, emisji, odpadów i zanieczyszczeń, jednocześnie wspierając równomierny rozwój społeczno-ekonomiczny oraz konserwując zasoby żywe ziemi, nie naruszając jej wydajności. Rolą rządów jest zapewnienie odpowiednich warunków oraz infrastruktury, które umożliwią obywatelom przystosowanie zrównoważonych stylów życia do rzeczywistości społeczno-ekonomicznej. Sektor biznesowy może wesprzeć rozwój innowacyjnych rozwiązań przybliżających do zrównoważonego stylu życia, podobnie jak system edukacji i przesyłania informacji, które są kluczowe dla moderowania zaangażowania wszystkich mieszkańców, w tym młodzieży, w zrównoważone wybory i bardziej świadomą konsumpcję.

Realizatorzy Programu Środowiskowego ONZ analizują możliwości rozwoju dobrych praktyk i wspierania jednostek we wprowadzaniu zróżnicowanych stylów życia, w tworzeniu mechanizmów właściwego postrzegania oraz kreowania ich wizji, a także rekomendowania rozwoju efektywnej polityki z nimi związanej (www.unep.org [dostęp: 9.12.2014]).

Procesowi analizy zrównoważonego stylu życia towarzyszy również refleksja dotycząca zależności między położeniem społecznym, klasowym i jakością środowiska naturalnego. Badania Eurostatu potwierdzają zależność pomiędzy wysokim poziomem zanieczyszczeń powietrza w kraju czy innymi problemami środowiskowymi i niższym odczuwanym poziomem dobrostanu jego mieszkańców w krajach europejskich, choć, jak podaje raport, nie jest to zależność jednoznaczna. Przykładowo, w takich krajach, jak Niemcy, Francja, Belgia, Włochy czy Wielka Brytania, część populacji zagrożonej ubóstwem jest jednocześnie bardziej narażona na zanieczyszczenia, podczas gdy na Malcie, w Grecji czy na Litwie takiej zależności nie ma, a właściwie osoby zagrożone ubóstwem odczuwają mniejsze zagrożenie problemami środowiskowymi. Może to wynikać z różnic strukturalnych oraz z dominujących dziedzin gospodarki, które odbijają specyficzne rodzaje

problemów ekologicznych. Rozkład tych problemów uwarunkowany jest także tym, czy w danym państwie dominują społeczności zagrożone biedą na terenach wiejskich lub też w aglomeracjach miejskich. Wyniki badań ukazują również związek pomiędzy miejscem w strukturze społecznej wyznaczanym na podstawie ekonomicznej i niedogodnościami związanymi z nadmiernym hałasem. Ogólnie rzecz biorąc, populacje bardziej narażone na ubóstwo są też narażone na większą ekspozycję na dyskomfort wynikający z hałasu. To z kolei może prowadzić do poważnych bezpośrednich i pośrednich uszczerbków na zdrowiu, typu: wysoki poziom stresu, zaburzenia snu czy nawet utrata słuchu (<http://ec.europa.eu> [dostęp: 7.07.2015]).

Jakość życia a stan relacji pomiędzy człowiekiem a środowiskiem

Ekologiczny czy zrównoważony styl życia uznawany jest często za element skorelowany w sposób wprost proporcjonalny z jakością życia. Wybór takiego stylu przeżywania codzienności wiąże się ze świadomym i z refleksyjnym modelowaniem rzeczywistości, w której funkcjonujemy. Główny Urząd Statystyczny, przygotowujący sprawozdania, które dotyczą poziomu wskaźników jakości życia Polaków, za jeden z nich wybrał właśnie jakość środowiska naturalnego w miejscu zamieszkania. W raporcie *Jakość życia w Polsce. Edycja 2014. Raport* przedstawiono opinie obywateli dotyczące takich kwestii, jak ekspozycja na nadmierny hałas, narażenie na zanieczyszczenie lub inne problemy środowiskowe w okolicy, a także na poziom zadowolenia z istniejących terenów rekreacyjnych i terenów zielonych w najbliższej okolicy. Poczucie komfortu, jaki zapewnia miejsce zamieszkania, postrzeganie poziomu hałasu pochodzącego od sąsiadów lub z ruchu ulicznego czy zakładów gospodarczych – oto aspekty istotne dla osób wybierających zrównoważony styl życia (<http://stat.gov.pl> [dostęp: 12.07.2015]).

Eurostat publikuje również raporty dotyczące wskaźników jakości życia w krajach Unii Europejskiej. Oparte są one na analizie 8 + 1 wymiarów, mierzonych statystycznie, które reprezentują różne aspekty jakości życia. Wskaźniki te dotyczą funkcjonalnych wymiarów, które powinny być dostępne obywatelom, by mogli efektywnie realizować samodzielnie zdefiniowane, zgodne ze swymi wartościami i priorytetami, wizje dobrostanu oraz samorealizacji. Do tych wskaźników – obok: materialnych warunków życia, aktywności zawodowej, zdrowia, dostępu do edukacji, czasu wolnego

i interakcji społecznych, bezpieczeństwa ekonomicznego i fizycznego, podstawowych praw człowieka – należy również jakość naturalnego środowiska życia (<http://ec.europa.eu> [dostęp: 7.07.2015]).

Styl życia a poziom konsumpcji

W zakres stylu życia mogą wchodzić następujące dziedziny codzienności:

- poziom i charakter konsumpcji,
- wygląd zewnętrzny,
- urządzenie mieszkania,
- sposób spędzania wolnego czasu,
- wzory życia rodzinnego,
- charakter kontaktów społecznych,
- zachowania związane z higieną, ochroną zdrowia i rekreacją,
- poziom i charakter uczestnictwa w kulturze,
- uznawane, choć nie zawsze odczuwane wartości (GOLKA, 2013: 223).

Biorąc pod uwagę możliwość włączenia wymiaru ekologicznego w przyjmowany charakter organizacji życia, jego przejawy da się dostrzec we wszystkich wymienionych dziedzinach stylu życia. Mogą one przyjmować postać refleksji generujących określone zachowania lub też formę konkretnych działań organizacji życia jednostki lub grup.

Wyróżnia się kilka aspektów konsumpcji:

- emocjonalny, który dotyczy subiektywnych odczuć i reakcji na konsumowane obiekty, na przykład uzależnienia od produktów i usług,
- integracyjny, w którym jednostka scala obiekt konsumpcji z własną osobowością, pozwalając mu na definiowanie swej tożsamości,
- klasyfikacyjny, gdy przedmioty konsumpcji służą jako przekaźniki różnych informacji dotyczących wartości, norm, cech osobowości jednostki,
- interakcyjny, dzięki któremu obiekty konsumpcji są wykorzystywane do nawiązywania kontaktów, tworzenia grup w zależności od konsumowanych produktów.

Wydaje się, że im bardziej zrównoważona konsumpcja, tym niższe natężenie wymienionych czynników.

Również formy zamieszkiwania mogą być wyrazem przyjętego zrównoważonego stylu życia, począwszy od wyboru miejsca zamieszkania w bezpośredniej bliskości terenów zielonych, zapewniających niską emisję zanieczyszczeń czy minimalny poziom hałasu, przez wybór pasywnego budownictwa, po ucieczkę na tereny wiejskie kojarzone z sielską bliskością natury. Mając wzgląd na codzienne wyzwania związane z oszczędzaniem

zasobów energetycznych, czy biorąc pod uwagę zasady dobrosąsiedztwa, można realizować zasady wynikające z wyboru ekologicznego stylu życia. Także sposoby spędzania wolnego czasu, wzory życia rodzinnego czy charakter kontaktów społecznych mogą być podporządkowane zasadom *slow life*, formom spowolnionego funkcjonowania, koncentrującego się na trwaniu, oraz unikaniu rygorów współczesności, wynikających z naznaczonych potrzebą zdobywania dóbr i osiągnięcia sukcesów.

Konsumpcję można bowiem traktować jako praktykę społeczną, czyli pewien element stylu życia. Stanowi ona zestaw umiejętności jednostki, przejawiających się w jej zachowaniu, dzięki którym jest ona w stanie brać czynny udział w codziennym życiu społecznym. Zrównoważony styl życia wymaga zrównoważonych postaw konsumpcyjnych, związanych z takimi wyborami produktów czy usług, które można określić jako racjonalne – w przeciwieństwie do nieracjonalnych, czyli impulsywnych, niekierujących się logiczną kalkulacją zysków i strat, w tym także środowiskowych. Odpowiadający racjonalnemu modelowi konsument dąży do polepszenia warunków życia, jest świadomy swoich preferencji, nie działa kapryśnie. Kieruje się przede wszystkim potrzebami (*needs*), a nie zachciankami (*wants*). Ma wiedzę na temat produktów i na tej podstawie dokonuje wyborów. Jego preferencje są względnie stałe w czasie i miejscu oraz niezależne od siebie nawzajem.

Uważa się, iż wdrażanie ekologicznego stylu życia może następować w procesie edukacji, wychowania do ról konsumenckich opartych na racjonalnych wyborach. W procesie dotyczącym odgrywania ról związanych z konsumpcją przekazuje się wiedzę o tym, jakie produkty kupować, zechęca się do zasięgania wiedzy na temat tego, jak i gdzie dobra są produkowane, a także jakie warunki pracy są proponowane pracownikom firm, w których produkty zostały wytworzone. Podkreśla się także znaczenie informacji dotyczących tego, w jaki sposób i na jaką odległość produkty były dostarczane z miejsca produkcji na półki sklepowe. Próbuje się ustalić, jaki ślad ekologiczny ten proces pozostawił, czyli jaki areal ziemi jest konieczny do zaspokojenia potrzeb związanych z realizacją danego stylu życia (www.footprintnetwork.org [dostęp: 11.07.2015]).

Podkreśla się także znaczenie wykorzystania wiedzy na temat wpływu naszych wyborów ekonomicznych w celu zmiany zachowań i nawyków konsumpcyjnych jednostek. Jednym z projektów UNESCO był ESD – Education for Sustainable Development, który zwracał uwagę między innymi na rozwój zrównoważonych stylów życia w transformatywnym procesie uczenia się, którego celem jest zmiana sposobu, w jaki ludzie wchodzi w interakcje z otaczającym ich światem (www.unesco.org). Innym projektem skoncentrowanym na podobnych kwestiach był SPREAD Sustainable Lifestyles 2050 (Zrównoważone Style Życia 2050) realizowany w postaci europejskiej

platformy społecznej, prowadzonej od stycznia 2011 do grudnia 2012. Brali w nim udział przedstawiciele różnych środowisk, biznesmeni, badacze, aktywiści, którzy współtworzyli i rozwijali wizję zrównoważonych stylów życia społeczeństw europejskich do 2050 roku (www.cdc.gov/sustainability/lifestyles.eu [dostęp: 12.07.2015]).

Zrównoważony styl życia opiera się na założeniu ograniczenia zakupu produktów tylko do tych niezbędnych. Jeśli już kupujemy, powinniśmy brać pod uwagę, czy nadają się one do recyklingu oraz czy są biodegradowalne. Istotna jest także wiedza na temat długości cyklu życia produktu, czyli czasu od fazy projektu do utylizacji, oraz posiadanie informacji o tym, w jakim stopniu w każdej z nich uwzględniane są standardy prośrodowiskowe. Możemy też kierować się zasadami sprawiedliwości społecznej respektowanymi w procesie produkcji i sprzedaży. Sprawiedliwy Handel (*Fair Trade*) to partnerstwo handlowe oparte na dialogu, przejrzystości i szacunku, które powinno zapewnić większą równość w handlu międzynarodowym. Przyczynia się do zrównoważonego rozwoju dzięki oferowaniu lepszych warunków handlowych i ochrony praw marginalizowanych producentów oraz pracowników najemnych, szczególnie na ubogim Południu. Organizacja Sprawiedliwego Handlu (wspomagana przez konsumentów) jest aktywnie zaangażowana we wspieranie producentów, w podnoszenie świadomości i kampanie na rzecz zmian zasad oraz praktyk konwencjonalnego handlu międzynarodowego. Cztery największe sieci Sprawiedliwego Handlu na świecie: Fairtrade Labelling Organizations International, WFTO, NEWS!, EFTA, utworzyły FINE – nieformalną platformę współpracy, zajmującą się koordynacją i harmonizacją działań sieci członkowskich, w tym lobbieniem na rzecz sprawiedliwego handlu (www.fairtrade.org.pl [dostęp: 10.12.2014]).

Uznaje się, że zarówno wiedza, jak i intuicja dotycząca tych zagadnień związane są z inteligencją ekologiczną, terminem wprowadzonym i opisanym przez Daniela GOLEMANA (2009).

Wybór określonego stylu życia może się opierać na wartościach jedynie uznawanych, mających charakter instrumentalny, bądź też na odczuwanych jako autoteliczne i zinternalizowane. W odniesieniu do zrównoważenia możemy mówić o zachowaniach zgodnych z założeniami płytkiej ekologii (*shallow ecology*), koncentrującej się na ekonomicznych profitach, które wynikają z proekologicznego stylu życia, oraz tych zakorzenianych w głębokim przekonaniu o potrzebie uwzględniania wartości środowiskowych w codziennych działaniach (ekologia głęboka – *deep ecology*). Dokonany wybór stylu życia może stać się także odbiciem dominujących w danej kulturze trendów, w której słowo „ekologiczne” jest odmieniane przez wszystkie przypadki, a jego użycie gwarantuje w dużym stopniu powodzenie projektu opatrzonego tym szyldem. Styl życia bowiem stanowi także odbicie koncepcji samego siebie. To sposób, w jaki jednostki postrzegają siebie i w jaki

postrzegają je inni. Jest wypadkową wpływu kultury czy grup odniesienia, do których się aspiruje (www.businessdictionary.com [dostęp: 10.07.2015]).

Wybór określonego stylu życia nie stanowi jedynie aktu woli. Oczywiście, w epoce ponowoczesnej, dopuszczającej funkcjonowanie tożsamości o płynnym charakterze, możliwe stało się dynamiczne podejście do przyjmowania różnorodnych, często zmiennych formuł życiowych. Jak już wspomniano, większość definicji stylu życia zawiera element wiążący go z położeniem społecznym, kapitałem ekonomicznym bądź kulturowym. Literatura podaje następujące czynniki wpływające na formę funkcjonowania, jaką wybiera jednostka:

- stan rozwoju społecznego, politycznego i gospodarczego,
- pochodzenie społeczne jednostki,
- wykształcenie,
- dochody,
- treści kultury masowej (GOLKA, 2013: 224).

Nawiązują one do możliwości, jakie są dostępne jednostce ze względu na zajmowane miejsce w strukturze społecznej. Co ciekawe, dla myślenia o zrównoważonym stylu życia, w pewien sposób kojarzonym z ograniczeniem konsumpcji, charakterystyczny jest brak konieczności posiadania określonego kapitału materialnego, a na znaczeniu zyskuje raczej posiadanie kapitału społecznego oraz kulturowego, które związane są z wysoką świadomością i wiedzą na temat zależności pomiędzy człowiekiem i środowiskiem. Kiedy natomiast mówimy o ekologicznym stylu życia, często kojarzymy go z wszelkiego rodzaju produktami oraz usługami eko, które zwykle wymagają sporych nakładów finansowych. Zależności te funkcjonują na poziomie dyskursu dotyczącego wyborów określonych stylów życia, ale wnioski z nich przekładają się na, mniej lub bardziej świadome, dokonywanie takich właśnie wyborów.

Wśród wymienianych typów stylu życia są:

- style życia w sytuacji ograniczonych możliwości wyborów,
- style życia cechujące się unikaniem dokonywania wyborów w życiu codziennym,
- style życia polegające na poszukiwaniu drogi życiowej,
- style życia preferujące działanie nastawione na cel,
- style życia nastawione na zachowawczy skutek działań,
- style życia nastawione na zmianę.

Do stylów o charakterze zrównoważonym można zaliczyć przede wszystkim te, które polegają bądź na poszukiwaniu drogi życiowej, bądź na działaniu nastawionym na cel lub zmianę.

W zglobalizowanym świecie przyjmowany przez jednostkę lub grupę styl życia nie jest stałym elementem egzystencji, lecz opcją, którą można wybrać w zależności od położenia społecznego, momentu historycznego

czy też umiejscowienia geograficznego. W zależności od tego, jak głęboko jest on osadzony w systemie wyznawanych lub uznawanych wartości, może przybrać bardziej lub mniej trwałą formę organizacji życia codziennego. Prawidłowość ta dotyczy również stylów życia definiowanych jako zrównoważone bądź ekologiczne, które mogą być odzwierciedleniem czasowej mody lub bieżącej polityki państwa. Jeśli jednak owo zrównoważenie, pewna wrażliwość ekologiczna oparte są na głębokiej refleksji dotyczącej stanu współczesnego świata, mają szansę stać się fundamentem przemian prowadzących do zbalansowania relacji między człowiekiem oraz środowiskiem naturalnym.

Bibliografia

- BOURDIEU P., 2005: *Dystynkcja. Społeczna krytyka władzy sądenia*. Przeł. P. BIŁOS. Warszawa, Scholar.
- FATYGA B., 2009: *Szkic o konsumpcyjnym stylu życia i rzeczach jako dobrach kultury*. W: GLIŃSKI P., KOŚCIAŃSKI A., red.: *Socjologia i Siciński*. Warszawa, IFiS PAN.
- GOLEMAN D., 2009: *Inteligencja ekologiczna*. Przeł. A. JANKOWSKI. Poznań, Rebis.
- GOLKA M., 2013: *Socjologia kultury*. Warszawa, Scholar.
- http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Quality_of_life_indicators_natural_and_living_environment [dostęp: 07.07.2015].
- <http://www.cdc.gov/sustainability/lifestyle/index.htm> [dostęp: 12.07.2015].
- <http://www.who.int/en/> [dostęp: 9.12.2014].
- <http://www.beingwelllifestyles.com/lifestyle-balance-definition.php> [dostęp: 10.12.2014].
- http://www.fairtrade.org.pl/s1_co_to_jest_sprawiedliwy_handel_fair_trade.html [dostęp: 10.12.2014].
- <http://www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/page/calculators/> [dostęp: 11.07.2015].
- Jakość życia w Polsce. Edycja 2014. Raport*. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/dochody-wydatki-i-warunki-zycia-ludnosci/jakosc-zycia-w-polsce-edycja-2014,16,1.html> [dostęp: 12.07.2015].
- SICIŃSKI A., 1976: *Styl życia – problemy podstawowe i teoretyczne*. W: SICIŃSKI A., red.: *Styl życia. Koncepcje i propozycje*. Warszawa, PWN.
- SICIŃSKI A., 2002: *Styl życia, kultura, wybór. Szkice*. Warszawa, IFiS PAN.
- TYSZKA A., 1971: *Uczestnictwo w kulturze. O różnorodności stylów życia*. Warszawa, PWN.
- www.businessdictionary.com [dostęp: 10.07.2015].
- www.unep.org [dostęp: 9.12.2014].